

Naš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsako soboto: ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za ceilo leto 5 K, za pol leta 2 K 50 v. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vposiane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Uredništvo in upravnništvo je v Kamniku, kamor naj se izvolijo pošiljati dopisi, naročnina in reklamacije. Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi se računajo tristopna petit-vrsta po 14, 12 in 10 v. za 1-, 2- oz. 3krat, za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Česa nam je treba? — Socializem in Slovenci. K našemu programu. — Razdružljivost zakona. — Vojaštvo strelja na kmete v Galiciji. — Političen pregled. — Štajersko: Razno. — Koroško: Naš položaj in slovenska solidarnost. Razno. — Primorsko: Tržaško vprašanje. Razno. — Kranjsko: Razno. — Književnost. Podlistek: Matica Hrvatska. — Žena in socializem.

Česa nam je treba?

(Prvi korak k novi stranki.)

Tout ce que nous voyons maintenant, c'est une aurore. Rien n'y manque, pas même le coq.

Boljše za naše razmere ni več mogel povedati francoski pesnik Viktor Hugo. Tudi pri nas ni vse, kar delamo in smatramo kot pozitivno delo, nič družega, kakor želja po izpremembi, po drugem in drugačnem življenju. Neuspehi žalostne slovenske politike so nas morali privedi do tega hrepenenja. Razne struje so nastale, in gibanje je povsodi. To veselo dejstvo upravičuje, če postavljamo gorenje besede kot geslo temu članku. Po dolgoletni zapanosti so pričeli ljudje polagoma vstajati, ali vse, kar hočemo zdaj, res še ni družega kakor prvi svit jutranje zore. Ne manjka nam družega kakor še petelina — in jutro bi bilo popolno. Manjka nam vidnega dejstva in potrdila, manjka nam one sile, ki bi pokazala pot in ki je nastopila še vsikdar, kadar se je vnel boj med starimi in okostenelimi v svojih nazorih z mladimi, koprnečimi po napredku in svobodi.

Do boja med starimi in mladimi mora priti. Če bi izostal, bi ne mogli reči, da napredujemo. Tak boj se je razvil med Mlado- in Staročehi, in slej ali prej ga dobimo tudi Slovenci v vsej silovitosti odpora, ki ga bo stavila pogrezujoča

se stranka Staroslovencev. Treba nam je revolucije, ne one krvave in slepe, ampak one, o kateri je zapisano: revolucija je maska civilizacije. In naša svoboda bo kakor svoboda Francije — govorimo zopet z Hugojem — ki je prišla kakor se zbira kaplja za kapljo, človek za človekom: Toute la liberté individuelle de France était venue ainsi s'accumuler goutte à goutte, homme à homme.

Ali bo to, kar pride, res boljše, ne vemo — ali to vemo, da moramo naprej. Ves svet napreduje, samo Slovenci naj ostanemo tam, kjer smo bili pred dvajset in več leti?

Oglasi se zdaj kdo starih in nam zakliče: čemu se pehate za razvoj in nove misli, če pravite, da je človeški napredek naravni zakon kakor še sto drugih; torej se razvijajo stvari že samoobsebi, in vas v tem razvoju ni treba.

Spoštovanje pred starostjo, ali v svoji drznosti smo storili mi še korak naprej: če smo spoznali pogin, ki preti našemu narodu, če gredo stvari v starem tiru naprej, je bila naša dolžnost, postaviti se v službo tega naravnega zakona. S tem, da razdiramo na tem, kar je slabega in škodljivega za naš narod, pospešujemo razvoj. Kajti čim prej se izpremene obstoječe razmere, tem boljše za nas, tem manj škode ima narod od njih.

S tem je več kot dovolj utemeljeno naše nasprotstvo, naš nastop za nove cilje, ki se strnejo v eni zahtevi: pest, ki nas grabi za grlo, moramo strgati raz sebe; okostenele nazore in ljudi, ki kleče na naših prsih in nas ovirajo pri dihanju, moramo otresti od sebe. Če hočemo živeti, nam je treba svežega pomladanskega zraka, jutra, svobode!

Ker pa je treba pri takem delu skupine ljudi, je naravno, da se morajo zbrati in zedi-

stranka, ki jo vodita brata dr. Anton Radić, tajnik Matičin, in pa Stjepan Radić, plodovit književnik in publicist; o tej stranki je „Naš List“ že pisal; stoji na temelja slovenskega demokratizma in išče temelju svojemu delovanju v vzorih naših preporoditeljev, ki so gijili tudi vzajemnost osobito jugoslovansko; o njej se more s polnim pravom reči, da se razvija v znamenju idealnega realizma: od spodaj in od znotraj je treba začeti kulturno delo, ne od zgoraj po kakem iz tujine prinesenem zistemu, ne od zunaj v smislu kakega okvira brez vsebine, ne skakajoč iz enega ekstrema v drugega, iz enega objema v drugega brez pažnje na svoj lastni razvoj. To je duh, ki vodi Stj. Radićevo smotro „Hrvatska Misao“ (mesečnik za javni život v slovanskem demokratskem duhu, Zagreb, Laščina, Medjarna ulica 12); zato se Radić čudi, da dandanes branijo reško resolucijo tisti, ki so dosle tolikrat dokazovali in dokazali, da je Jelačić bil naslednik Gaju, Strossmajer Jelačiću in da nobeden teh treh ni služil dunajskemu nemškemu centralizmu, nego so vsi trije odločno bili za misel federativne monarhije; zato obžaluje, da je reška resolucija odrezala Slovence od skupnega debla, ko je vendar naravna edino le najtesnejša kulturna, gospodarska

niti najprej ti, kaj hočejo. Ujedinjenje pa je mogoče le s tem, če obrazloži vsakdo svoje misli in daje s tem predmet za razgovor. Z medsebojno polemiko, ki naj je javna, dosežemo vse, kar nas stori močne: spoznamo se drug drug zega, po mišljenju in po zmožnosti, razbistrijo se pri tem naše misli, opilijo in zbrusijo se nazori.

Potom javnih diskusij pridemo do programa. Komur je mar resno delo in čuti potrebo, naj se udeleži teh javnih razprav, iz katerih se izlušči program samposebi.

Treba nam je torej razpravljanj, diskusija je torej naš petelin! Diskusija in zopet diskusija, le ta privede sposobne in blizu stoječe ljudi na dan. Kadar se je našla in sešla ta sposobna družba, tedaj pride šele program in nova stranka.

Danes faktično še ne poznamo drug družega, ne vemo, kaj hoče ta ali oni, o mnogih niti ne vemo, če sploh kaj hočejo; zato pravijo nekateri, da nimamo dovolj sposobnih, intelektualnih oseb za novo stranko. Mi hočemo popraviti to trditev: do sedaj še spe med nami; ker se niso oglasili, pa pravimo, da jih nimamo. Ne poznamo se: na tem trpimo.

Torej česa nam je treba? Odgovor je lahek in sledi sam: resne javne diskusije.

Pozivu uredništva se je prvi odzval ljubljanski odvetnik dr. Vladimir Ravnihar, za njim goriški odvetnik dr. Henrik Tuma. V takem nastopu je združen pošten namen z resno voljo, in je obenem neverjetno poučljiv za vse čitajoče. Mnogo jih je namreč med nami, za katere velja sodba, ki jo je zapisal eden visokih princov, sodobnik Ljudevita XIV. v svojih „Spominih“ o tem vladarju: mnogo naravnega duha je imel, pa bil je velik nevednež — il avait

Matica Hrvatska.

V dobi ilirskega preporeda ji leži poreklo in društvo šteje že preko 60 let; ni torej dete niti onemogla starost. Kako naj bi se sploh o starosti govorilo pri kulturni instituciji, ki stoji trdno na solidnem materijalnem in moralnem temelju, dviga glavo v znaku ideala in se ne protivi razvoju! — Težke čase je prebila „Matica Hrvatska“ zadnja leta; zapletena je v boj s književniškim društvom, ki ji je napovedalo bojkot. Čisto mirno in objektivno sodeč, moramo reči: bojkot na kulturnem polju je neumesten; tu je treba pozitivnega dela in vplivanja. Kdor se postavi popolnoma izven kake družbe, ta jo sicer lahko napada, a je ne izpremeni; kdor jo hoče izpremeniti, mora biti v njej in ji s pozitivnim delom dajati smer. Zadnji govor podpredsednika Književniškega društva zveni v duhu sprave in je želeli, da se prej ali slej izpolnijo nade Matičinega predsednika, ki zvest harmoniji svojega dušnega življenja vabi vse pisatelje v krog Matičin.

Ta spor dakako ni samo literaren, ampak se je osobito v zadnjem času zlil s političnimi strujami. „Reška resolucija“ je razdvojila Hrvate in je veliko število časopisov za njo; proti je med drugimi mlada „Hrv. narodna seljačka

in politična zajednica hrvatsko-slovenska; v reški resoluciji vidi negacijo hrvat. državnega prava, slovanske vzajemnosti in demokratske liberalne ustavnosti. Radićeva stranka je „najprej usvojila sve velike misli i zahtjeve naših narodnih preporoditelja... Ona stoji na temelju hrv. državnega prava i na temelju slovanskega bratimstva“, ter je „hrv. državno pravo oživila z ljubeznijo k jednokrvnim bratom Slovincem in Srbom“. — Ta načelni politični razpor je podžgal literarna nasprotja in Matico, ki jo vodijo sedaj pristaši označene struje, spravil v težak položaj, ki ga nam je tajnik A. Radić naslikal v 4. zvezku letošnje „Hrvatske Misli“, veče med drugim: „Ova jednodušna i jednoglasna hajka (gonja) traje već više od dvie godine. To nije više kritika, to nisu prigovori, pa bili i oštri i neopravdani, nego je to otvoreni bojkot, u kojem su upotrebljena već sva sredstva, kojima se današnje novinstvo znade boriti.“ (str. 227). Sedaj je začela „Mat. Hrvatska“ izdajati svoj list, polmesečnik „Glas Mat. Hrvatske“ (za člane 3 K, za nečlane 4 K), ki bode kot kritična smotra zastopal njeno delo in obče motril kulturna stremljenja hrvatska. —

V zadnjih njenih publikacijah (za l. 1905.) najde političar obilico čtiva. Pred vsem mi je omeniti veliko dela Stj. Radića „Sa vremena

beaucoup d'esprit naturel, mais il était très ignorant.

In mi ponavljamo zopet: treba nam je odkrite besede, zato vabimo danes javno vse svoje prijatelje in somišljenike, naj se udeležijo diskusije. Predmet bo vedno bogatejši na vsebini, smer vedno jasnejša in s tem se bližamo tudi vedno bolj svojemu programu. Vabimo pa tudi vse tiste neznanke, s katerimi nimamo do sedaj še nobenega stika, naj se oglasijo. Kolikor glav, toliko misli in src: zato povej vsakdo, kar čuti, da je potrebno.

V tem vidimo svoj prvi pozitivni korak naprej!
F. L.

Socializem in Slovenci.*

I.

V zadnji številki „Našega Lista“ sta dva slovenska politika-akademika izrazila svoje mnenje o socializmu; bodi še torej isto dovoljeno skromnemu slovenskemu obrtniku.

Ker pa štejeta dr. Henrik Tuma in dr. Vladimir Ravnihar h „crème de la crème“** našega razumništva, je njih stališče napram socializmu merodajno za veliko število naše inteligence in vsled tega se mi zdi potrebno, da se najprej oziram nekoliko na njuna izvajanja.

Oba gospoda sta priznala v toplih besedah zasluge socialne demokracije, ki si jih je stekla na političnem in gospodarskem polju; oba pa tudi soglasno poudarjata, da nista socialna demokrata. Dr. V. Ravnihar pravi sicer, da je socialist, toda on ne verjame na korist končnega smotra soc. demokracije. Če razume dr. Ravnihar pod „končnim smotrom“ socializovanje ali združenje vseh proizvodnih sredstev in on ni prepričan o koristi tega končnega cilja, potem v istini ne vem, zakaj se imenuje socialistom.

Ker pa tudi ne morem misliti, da bi si prilagal dr. Ravnihar ime socialista samo radi tega, ker je socializem vže prišel v modo celo med dvornimi svetniki in enakimi duševnimi velikani, se mi zdi, da je dr. Ravnihar dolžan razodeti slovenski javnosti, kakšni končni cilj imputira on socialni demokraciji in zakaj ga ne more odobravati. Mimo socializma ne pride

* Zgodi se prvič na Slovenskem, da ima kako uredništvo uspeh s svojim pozivom po javni polemiki o slovenskih zadevah. Vendar je naposled nadomestila stvarnost prazna osebnost prerokanja in neplodno polemiko, o kateri se žive celo največji slovenski dnevni žurnali! Naj naznanjamo ob tej priliki, da imamo pripravljenih že več člankov, ki se obračajo deloma proti dr. Tumovim izvajanjem, deloma skušajo dokazati njegove trditve. Pisatelj n. pr. tudi meni, da ni smatrati dr. Tumove brezprogramnosti dobesedno, ampak samo v prenešenem pomenu. Sicer pa objavimo članke čim prej. Ob enem prosimo vse tiste gospode in ženske, ki mislijo z delom resno in pošteno ter so nezadovoljni s sedanjo slovensko politiko, naj se blagovole oglašiti.

** Smetana od smetane.

Evropa“ (416 str.), ki je v naših kulturnih odnošajih tem pomembnejše, ker je pisatelj gojenec francoskih in ruskih šol in je delo spisano po francoskih in ruskih virih. Krasna politična satira je Rusa Nekrasova pesmotvor „Komu je dobro v Rusiji“ v prevodu Harambašič; obširen pogled po političnih dogodkih nastajajoče ustavnosti v šestdesetih letih prejšnjega stoletja je 112 strani obsežni Zaharjev uvod k Izbranim spisom I. Čerkovea; končno pa naj še omenim 84 strani obsežni uvod v Kumičičevo povest „Jelkin bosiljak“, ki se tiče tudi političnega delovanja pred 2 letoma umrlega pisatelja, a je močno prožet s starčevičanskim duhom.

V programu za leto 1906. je med drugim zgodovina italijanske književnosti, izbrane pesmi Mickiewiczeve, izbrane povesti Gorkega, zemljepis Hrvatske in končno „Slovenska antologija“, ki je vesel začetek naše ožje literarne vzajemnosti in že ob sebi vabi Slovence v krog „Matice Hrvatske“. To bode najgloblje praznovanje stoletnice ilirskih preporoditeljev Ljudevit Gaja in Stanka Vraza, ki jo bomo praznovali čez 3, oziroma 4 leta. (Gl. „Glas Matice Hrvatske“.)

danes več noben resen politik, da bi ne označil jasno in nedvomno svoje stališče napram njemu.

Zakaj dr. H. Tuma ni socialen demokrat, razvidi sleherni lahko iz njegovega članka v „Našem Listu“; dr. Tuma ne more namreč odpušiti socialnim demokratom smrtnega greha, da imajo program in sicer, kakor se sam izraža, najtočnejši program; in ker se dr. Tuma boji, da bi mu ne izsesala strankarska programatična pumpa „toutes les grandes pensées, qui viennent du coeur“, zato noče biti social-demokrat. Ta „horror programatos“ bi štel gotovo v čast vsakemu umetniku, ker je znak subtilno razvite individualnosti; za politika in za politično stranko pa velja ravno nasprotno: brez programa visita oba v zraku, nimata bodočnosti.

Pri vsem respektu, ki ga imam pred duševnimi lastnostmi dr. Tume, mu vendar moram oporekati nedoslednosti; čudno se mi namreč zdi, zakaj še ni postal član „narodno-napredne stranke“. To bi mu bila vendar idealna stranka in v njej bi ga ne omejeval in motil niti najmanjši programček.

Jako podučljivo pa bi bilo, če bi nam dr. H. Tuma hotel razodeti, kako si predstavlja on delovanje politika ali stranke brez programa. Ali misli, da bi n. pr. socialna demokracija brez programa postala kedaj to, kar je danes: namreč, poleg katoliške cerkve najmočnejša organizacija sveta. In to, za kar je katoliška cerkev rabila mnoga stoletja, je dosegla socialna demokracija v dveh generacijah. Pred 58. leti so vzplapolale iz Londona prvokrat čez širni svet besede komunističnega manifesta: „Workmen of all the countries be united and the world belong to you!“* — in danes stoje nešteti milijoni socialnih demokratov vseh dežel in vseh narodov v mogočnih bojnih organizacijah na torišču in v njihovem taboru je človeštvo. In ta čudež se je udeležil edino le na podlagi točnega programa in jasnega končnega smotra, ki pa žal oba ne najdeta dopadenja v očeh dr. Tume in dr. Ravniharja.

Dr. Tuma toži, da „dokler socialno-demokratski voditelji ne rešijo agrarnega vprašanja, trezno misleč človek ne ve z našim slovenskim kmečkim ljudstvom kam“. To je res škoda in sicer tem večja, ker kolikor poznam jaz socializem in socialno demokracijo, ne bo ista nikdar rešila niti agrarnega niti socialnega vprašanja. Izginili s sveta pa bodeta obe vprašanji šele tedaj, ko se bodo izdelovala človeška živila v tovarnah, oziroma, ko bode nekoč zadnji človeški par zmrznil na ekvatorju.

Ali pa morda pogreša dr. Tuma pri socialni demokraciji agrarnega programa? Čudno, zelo čudno! Sicer pa takega programa socialna demokracija v istini nima; ima pa v svojem

* Delavci vseh dežel združite se in svet postane vaš!

Žena in socializem.

Spisal Avguštin Bebel.

Žena v preteklosti.

(Dalje.)

Ko je prišlo v židovski gentilski organizaciji očetovstvo in štetje sorodstva po očetu v navado, so bile hčere izključene od dedščine. Kasneje pa so izpremenili to vsaj v tem slučaju, če ni zapustil oče nobenih sinov. Da je bilo temu res tako, beremo pri Mozesu (knjiga 2—8), kjer se govori o Celafehadu, ki je zapustil le hčere. Bridko se pritožujejo te, če bodo res izključene od dedščine, ki pripade drugače rodu Jožefovemu. In zdaj odloči Mozes, da naj podedujejo v tem slučaju hčere. Ko pa so se hotele poročiti z moškimi iz drugega rodu, kar je bil tedaj običaj, se pritožuje zopet rod Jožefov, češ da pade dedščina v tuje roke. In zopet odloči Mozes, da je dana podedovalkam sicer popolnoma prosta volja pri izbi, ali to je omejiti na moške iz očetovega rodu. Zaradi lastnice so izpremenili torej dedinsko pravo. Slično temu je ukaz starega grškega državnika Solona (594 pred Kr. r.), ki zapoveduje, da morajo poročiti ženski dediči njim najbližjega moškega, tudi če je ta iz istega rodu, kar je bilo po prejšnjem zakonskem pravu vendar pre-

splošnem programu dovolj terjatev, ki morejo, če se enkrat udeležijo, našim kmetom ravno tako koristiti, kakor industrijalnim delavcem. Pozivljem toraj dr. Tumo, naj nam pomaga slovensko ljudstvo seznaniti s programom socialne demokracije ter z njenimi terjatvami, in doživeli bodemo v kratkem času tako renesanco slovenskega ljudstva, da bodemo imeli vzrok zaklicati z Ulrich v. Hutten-om: „Die Geister erwachen, die Wissenschaften blühen; es ist eine Freude zu leben!“*

Dr. Tuma pravi dalje: „zato je prazna utopija, ako se tako kriči na ves glas, da smo vsi enaki, da moramo ostati vsi enaki.“ Kdo za vruga kriči na ves glas tako neumnost? Socialisti gotovo ne, pač pa oni, ki pobijajo socializem s tem, da mu podtikavajo kako nesmisel, o kateri se mu niti več ne sanja. Jaz se vže bavim 16 let s socializmom in z njegovimi pojavi, toda nisem še našel v njem drugega jedra, nego ki se karakterizuje v naslednjih tezah: „Vsak naj ima toliko, kolikor si sam pridela. Nihče ne sme živeti od dela drugih. Vsakemu človeku mora biti podana priložnost, da razvije vse svoje telesne in duševne sile. Na taki gospodarski in družbeni podlagi se bode šele mogla razviti ona neenakost med ljudmi, ki je edina opravičena, ker je utemeljena v človeški naravi, v individualiteti posameznika.“

Najbolj čuditi pa se moram, da priporoča dr. Tuma „Našemu Listu“ odnosno njegovemu uredniku „a believing frame of mind“ in sicer ker sem trdno prepričan, da ravno ta „verujoči način mišljenja“ vede naravnost k dogmatizmu, katerega dr. Tuma tako perhoreskuje. Mogoče, da ima Macaulay prav s svojim načelom glede umetnosti, za politiko pa velja in bode veljalo, dokler stoji svet: „not a believing but an examining frame of mind.“**

Ljutomer.

Viktor Kukovec.

* Duhovi vstajajo, znanosti cvete; veselje je zdaj živeti!

** Ne verujoči, ampak raziskujoči način mišljenja.

K našemu programu.

II.

Velecenjeni gospod urednik!

S svojim citatom angleškega historika Macaulaya¹ sem Vam skoraj označil svoje stališče. O vprašanju pa, katero mi na novo stavite, se moram razpuščati še nadalje.

„In vsi ti programi so porojeni in spisani le za trenotek, bolj ali manj doneče fraze, ki ostanejo na papirju“ in „usoda narodov ni zavisna od še tako lepih programov, ampak od

¹ Macaulay (izg. Makale) je bil eden najznamenitejših angleških zgodovinarjev. Živel je med 1800—1859. Nekaj časa je bil tudi vojni minister.

povedano. Solon je tudi ukrenil, da ni treba zapustiti svoje lastnine, če umre kdo brez otrok, svojemu rodu, ampak jo lahko voli s testamentarnim odlokom komur mu drago. Jasno se torej kaže: Človek ne vlada svoje lastnine; ona je nad njim, lastnina je človekov gospodar.

Kakor hitro se je vkoreninil pojem zasebne lastnine, je postala žena svojemu možu docela podvržena, njegov hlapec. Prišel je tako čas, ko je bila ženska le še malo čislana, bila dostikrat celo prezirana in zaničevana.

Veljava materinstva pomenja komunizem, enakost vseh; ko zmaga nad materinstvom očetovstvo, pride čas, ko zavлада zasebna lastnina. Ob enem znači ta trenotek pričetek zatiranja in zaslužnjevanja žene.

Kako se je vršila ta izprememba v vseh posameznostih, je danes skoro nemogoče dokazati, ker nam manjka pozitivnega, trdnega znanja o onem času. Tudi se ni izvršila ta prva velika revolucija v človeštvu pri vseh starih kulturnih narodih ob istem času in na isti način. Med ljudstvi stare Grčije so bili najprej Atenci, kjer je prišel ta novi družbeni red do veljave.

Friderik Engels meni, da se je izvršil ta preobrat povsem mirno. Ko so bili vsi pogoji

njih lastne moči.“ — Dr. Vošnjakovi Spomini. —

Kakor vidite, se zlagam z možem, ki je živel vso dobo našega političnega praktičnega dela v prednjih vrstah. Tudi on priznava, da je energija ljudstva ono, kar je merodajno, in ne programi posameznih oseb in malenkostnih strank. Vsebinska energija naroda se seveda sestavlja iz idej, ki dejstvujejo kot gonilna moč, in se kaže v delu, kako se one ideje uveljavlja. Sem pa tukaj nekoliko materialist in trdim, da so ideje na interese mase ali pa da rečem s Sombartom: „Sociale Ideale gewinnen erst Lebensaussicht, wenn sie sich den gegebenen ökonomischen Verhältnissen anpassen, aus diesem gleichsam hervorwachsen.“¹ Trdim, da se sploh velike ideje ne rode drugače, nego če je potreba po premembi, potreba, katero zahtevajo vitalni življenski interesi ljudstva. „Die Idee blamiert sich immer, soweit sie von den Interessen unterschieden ist.“ — Karl Marx.² (Torej brez velike ideje ni energije, še tako velika ideja se ne da oživitviti, ako ni potrebe t. j. interesa, uveljaviti jo.)

Ako torej razmotrivam naš položaj sedaj, moram dognati, ali je sploh življenska potreba Slovencev vstvarila gonilno idejo in ali imamo tudi sposobnost to idejo uveljaviti praktično. Moramo torej, preden govorimo o stranki in preden govorimo o programu, imeti pred seboj položaj našega ljudstva, njega življenske potrebe.

Pred vsem proč z vsakim historizmom, proč z ideologizmom,³ ne zaradi tega, ker nimamo Sloveni zgodovine, ker nismo imeli Zvonimirov, Dušanov Silnih in je naš kralj Samo v meglenem ozadju! Dandanes nimajo veliki predniki pomena in veliki narodi so krenili preko njih zgodovine na nova pota. Vzemimo le Angleže, ki imajo tako slavno zgodovino, država magnatov, kapitalistov, velike trgovine in velike industrije. V tej najsvobodnejši in najrazvitejši državi na zemlji, stopa delavni element z elementarno silo na plan. „Kakor da bi popuščala granitna podlaga stare angleške ustave, ki se je zdela kakor cementirana proti vsakemu vplivu demokratskih in demagogičnih načel“, je stopil v angleško upravo John Burns, delavec-minister. Lahko rečemo, da ne bo treba desetletja, ter kapitalizem in aristokratizem na Angleškem postane tradicija in narodna moč Angležev bo slonela na moči združenega de-

¹ „Družabni vzori in nji vodilne misli morajo računati na svoje oživitvorenje šele tedaj, če so se prilagodile danim gospodarskim odnošajem, da so vzrastle takorekoč iz teh.“

² „Vsaka misel se vedno v toliko osmeši, v kolikor se oddaljujejo splošnim potrebam in koristim.“ Karl Marks je bil eden največjih mislecev na polju narodnega gospodarstva. Rojen je bil na Nemškem l. 1818, umrl v Londonu 1883.

³ Historizem = slepo oboževanje preteklih časov; ideologizem = sanjarija.

zanj tu, ni bilo treba več drugega, kakor glasovanja v rodovih, in mesto materinstva je prevzelo očetovstvo. Nasprotno trdi Bachofen na podlagi več ali manj verjetnih poročil iz knjig starih pisateljev, da so se tej socialni izpremembi ženske z največjo silo upirale. V dokaz tej svoji trditvi navaja pripovedke o državah Amaconk, o katerih nam govore razne med seboj se razlikujoče pripovedke v stari zgodovini Azije in Jutrovega. Te pripovedke, ki jih dobivamo tudi v južni Ameriki in na Kitajskem, naj torej dokazujejo boj, ki so ga napovedale ženske novemu redu.

Ko zavlada mož, izgubi ženska svoje mesto pri skupnih zadevah, izključena je od posvetovanj, nima nobenega vpliva več. Mož jo sili k zakonski zvestobi, ki pa ne velja zanj; če prelomi zvestobo žena, se je pregrešila z največjo goljufijo, ki se more prigoditi novemu „meščanu“, ker mu prinese na dom tuje otroke-dediče. Zato so tudi vsi stari narodi kaznovali žensko nezvestobo s smrtjo ali z zapadom v sužnjost.

Dasi je izgubila ženska s tem svoje vplivno mesto, vendar je še več stoletij celo nekako vladala javnost, ki se gotovo ni mogla otresti kar preko noči starih navad iz prejšnje kulturne stopnje, čeprav se je globlji pomen teh običajev

lavstva. Ako v tej staroslavni državi nič ne pomaga historizem, čemu bi se mi dičili s pavovim perjem in iskali opore v lastni prošlosti ali pa si izposojevali isto „od sosedov Slovanov.“ Obrnimo rajši trezen, raziskujoč pogled na to, kar je pred nami, spoznajmo to in pridemo do ustanovitve one stranke, ki odgovarja sedanjim našim skupnim interesom. Preglejmo naš geografični, etnologični, kulturni, politični in ekonomični položaj.

Nimamo lastne veletrgovine, nimamo lastne veleindustrije, nimamo združenega velikega kapitala. Veletrgovino in veleindustrijo imajo v naših krajih v rokah Nemci in Italijani. Odvisen od teh je delavec, odvisen od teh je celi narod slovenski.

Zbrale pa so naše klerikalne in liberalne posejilnice tekom zadnjih 20 let preko 100 milijonov kron, ne glede na večje zavode — hranilnice. Brez pomisleka štejemo lahko 200 milijonov kron lastnega obratnega kapitala. Vse to se je nabralo krajcar do krajcarja in vse to je naloženo po hranilnicah in posejilnicah v svrhu, a) da se je tekmovalje zavod z zavodom preobložilo kmeta s hipotekami do grla; — ni se tega kapitala posojevalo kmetu za to, da dvigne isti produktivnost, rodovitost lastnih tal, ampak za to, da je vse to konsumiral, použil in mu danes stoji odprta le še pot v Ameriko. b) Preostanek, kolikor se istega ni moglo nagatiti na kmetiška posestva, pa je navadnim bančnim potem prešel v pomoč tujemu velikemu kapitalu.

Naš ekonomični položaj je tedaj označen, karakteriziran s tem, da nimamo ni trgovine, ni industrije, da smo nabrali v zadnjih letih malih kapitalov do znatne svote, katere pa nismo znali rabiti in je še danes ne znamo.

S tega stališča bi lahko že a priori precizirali, kake stranke nam je treba in kako se lotiti praktičnega dela t. j. kako sestaviti gospodarski program.

Kulturno ne moremo našega naroda staviti visoko. Kar imamo, to je največ v svojih početkih preneseno iz tujega. Nimamo za potrebe našega ljudstva niti dovolj ljudskih šol, ni ene srednje šole, ni ene trgovske, ni praktičnih obrtnih šol.

Naše ljudstvo ni še vseskozi pismeno. Izseljenci iz slovensko-hrvatskega juga v Severno Ameriko kažejo še vedno 37% takih, ki ne znajo ni čitati, ni pisati.

Etnologično nismo čist in krepak narod. Izumiramo na Koroškem. Gorenjska in Štajerska ima dober del tujega primeska. Tam, kjer je slovenski živelj najčistejši, kjer se isti naslanja na hrvatsko, tam — lahko rečemo — je pa tudi najbolj zanemarjen. — Tam zopet, kjer se naš živelj dotika odprtega morja, prepuščamo prostovoljno teren tujemu, tako daleč da se je pri vprašanju slovenskega vseučilišča v Trstu izrazil aktiven ljubljanski politik, ki ga smemo

vedno bolj izgubljal. In šele mi v sedanjem času si zopet prizadevamo, raziskavati pravi pomen in bistvo teh starih navad. Tako je bila na Grškem verska navada, da so prosile žene za svet, pomoč in naklonjenost samo boginje, nikdar ne bogov. Tudi vsako leto se ponavljajoči prazniki Tesmoforinj so izvirali še iz starih časov materinskega prava. Pet dni so obhajale Grkinje te slovesnosti, posvečene boginji Demetri, in nihče moških ni smel biti poleg. Podobno je bilo tudi v starem Rimu pri prazniku na čast boginje Ceres. Obe, Demetra in Ceres, sta veljali za boginje plodovitosti. Take slovesnosti so obhajali tudi pri Nemcih še v srednjem veku. Izvirale so iz posebnega čislanja boginje Fride, ki je veljala Nemcem v poganski dobi za boginjo plodovitosti. Kakor poročajo, naj so se vedle žene v teh praznikih zelo razposajeno. Izključeni od teh svečanosti so bili moški tudi pri Nemcih.

Kakor že omenjeno, je zavladalo očetovstvo nad materinstvom najprej v Atenah. Da so se temu ženske krepko upirale, je zelo verjetno. Na genljiv način nam pripoveduje ta preobrat grški tragik Eshil († 456 pred Kr. r.) v svojih Evmenidah: mikenski kralj Agamemnon, sprog Klitemnestre, daruje pred odhodom v trojansko vojsko na žrtvenik boginje Artemide svojo

šteti med najnadarjenejše in tudi najenergičnejše naše politike: „prej bo voda tekla nazaj, nego si Slovenci pridobimo Trst.“ (Dalje prih.)

Razdružljivost zakona.

(Revizija občnega državnega zakonika.)

Prosta ljubezen, v trivijalnem pomenu besede, spravila bi človeško družbo na živalski nivo: odveč bi bile potem vse postave, ki naj urejajo razmerje in občevanje med moškim in žensko. Za tako prosto ljubezen pa človeštvo nima smisla, kar kaže kulturna zgodovina narodov. Vsepovsodi nosi občevanje mej dvema spolno različnima osebama znak večje ali manjše trajnosti, v kakoršnem kulturnem štadiju se pač nahaja dotični krog človeške družbe. Država in družba temelji na rodbini in podlaga za rodbino je zakon, s čimur označujemo pač trajno vez med moškim in žensko. Vočigled temu dejstvu polaga tudi vsaka država posebno važnost na ureditev tega razmerja, skratka vsaka država ima svoje zakonsko pravo. Posamne določbe te pravne ustanove, zakon imenovane, seveda odgovarjajo ali vsaj morajo odgovarjati, kakor vse pravo sploh, časovnemu naziranjju človeške družbe.

V dobi reformem živimo.

Tudi avstrijski parlament, ki ga sicer ne prestando tresse mrzlica in ki se zvija v brezupnih narodnostnih bojih, pokaže v kljub svoji dosedanji okosteneli sestavi včasih jasne trenutke in voljo, povzpeti se do socialno-političnega, modernega zakonodajalstva. Pred par leti nam je obljubil velike vodne ceste: zavarovanje za starost pride baje v prihodnjem zasedanju na dnevni red; zdavna se že pripravlja reforma kazenskega zakonika, s katero reformo se bodo vendar enkrat odpravile srednjeveške določbe, kakor one o motenju vere (razžaljenje Boga) itd.

V novejšem času pa so postale glasne predvsem zahteve po izpremembi občnega državnega zakonika, ki datuje v celoti iz leta 1811. Naravnost paradoksnost se čuje, da naj velja skoraj celih 100 let postava, ki naj odgovarja sedanjemu toku življenja in ki naj bo odsev pravnega naziranja moderne človeške družbe.

Najmanje odgovarjajo modernemu naziranjju določbe obč. drž. zakonika o zakonskem pravu, predvsem one, ki se tičejo zakonskih zadržkov in nerazdružljivosti zakona mej katoličani, določbe, katerih krivična nesmisel baje v obraz vsakemu modernemu naziranjju in ki vsled svojih krutih posledic naravnost zatirajo etičen čut in negirajo bistvenost zakona. Velik nedostatek našega obč. drž. zak. tiči v tem, da niso določbe zakonskega prava za vse državljane enake. Tako določa n. pr. § 111: Zakon, sklenjen med dvema katoličanoma, more razdružiti edino le smrt. Istotako je zakon nerazdružljiv,

hčerko Ifigenijo, kakor mu je ukazalo delfsko proročišče. Ifeginijena mati, razljučena nad daritvijo svojega otroka, se poroči v odsotnosti svojega moža z Egistejem. Ko se vrne Agamemnon po štirih letih iz vojske domov v Mikene, pregovori Klitemnestra Egisteja, da ubije vračajočega se soproga. Agamemnovemu in Klitemnestrinemu sinu Orestu prigovarjata zdaj Apolo in Atena, naj maščuje nad materjo umorjenega očeta. Orest res ubije svojo lastno mater, a boginje slabe vesti Erinije ga neprenehoma preganjajo, ker varujejo one še staro materinsko pravo. Apolo pa in Atena, ki nima, kakor govori pravljica, n o b e n e m a t e r e, ampak skoči že vsa oborožena bogu Cevzu iz glave, branita Oresta ker sta onadva zastopnika očetovstva. Stvar pride pred najvišje sodišče, areopag, in med nasprotujočima se strankama se razvije sledeči dramatsko oživljeni govor:

Erinije: K umoru matere te zvodil je Apolo?

Orest: Obžalovanje nad usodo mojo mi je tuje.

Erinije: Ko padla bo rabsodba, govoriš drugače.

Orest: Morda. Toda pomoč mi oče pošlje iz groba.

Erinije: Le upaj mrtvim, ti, ki svojo mater si ubil.

četudi le eden obeh zakoncev o priliki sklepa zakona pripada h katoliški veri. — Za drugoverce, tedaj za ostale kristjane, žide itd. pa je zakon principijelno razdružljiv (§ 115 etc., § 135 etc.), četudi je ta razdružitev, posebno pri židih, zvezana s težkočami.

Ob priliki revizije občenega drž. zakonika bo vsekakor uveljaviti enake postavne določbe za vse državljane, določbe, ki ne silijo ljudi k nadaljevanju nesrečnega zakona, oziroma, ki jim ne branijo, skleniti nov zakon po postavni razdružitvi prejšnjega.

Da je država pri ureditvi in ustanovitvi določb o zakonskem pravu popolnoma neodvisna od posameznih verskih naziranj, o tem dandanes ni nobenega dvoma več, vsaj v državah, ki niso konfesionalne države. Interkonfesionalne države, ki niso več nositeljice verskih idej, v katerih je vsak državljan, naj si pripada katerekoli veri, enakopraven, ne more uveljavljati postav po kopitu kakega posameznega verskega naziranja; dejstvo, da je po nazorih katoliške cerkve zakon nerazdružljiv, po nazorih židovske, protestantske ali kake druge pa razdružljiv, nima za interkonfesionalno državo nobenega absolutnega pomena. Država določi svoje zakonsko pravo po svojih načelih — posamezne cerkve in njih verniki lahko pro foro interno vztrajajo pri svojih nazorih. Če določa država, da se vsak zakon pod gotovimi pogoji lahko razdruži, je slobodno vsakemu državljanu poslužiti se te postavne določbe; kdor pa misli, da mu tega vest ali vera ne dopušča, se lahko odpove tej postavni dobroti.

Naš obč. drž. zakon je po večini v zakonskem pravu prikrojen na verska naziranja; ker katoliška cerkev ne dopušča razdružljivosti zakona, je tudi država ne priznava pri katolikih. Moderna zakonodajstva pa se na verska naziranja prav nič ne ozirajo; zakramentalni značaj zakona se oficijalno ne upošteva, merodajni so edino le socialni oziri človeške družbe, tako na Francoskem iz l. 1792 oz. 1884, Nemškem iz l. 1900, Ogrskem iz l. 1894, v Švici, Rumuniji iz l. 1864. Enotna postava, za vse državljane jednaka, ki naj odgovarja modernemu naziranju družbe, mora ne glede na konfesionalne določbe odpraviti predvsem zadržek različnosti veroizpovedanja za zakone kristjanov z nekristjani, zadržek višjih redov in obljube čistosti, zadržek katolicizma, (ki obstoji v tem, da se katoličan ne more poročiti z nekatoličanom, četudi kristjanom, čigar prejšnji zakon je postavno razdružen, dokler živi slednjega ostali ločeni zakonski drug), statuirati mora razdružljivost zakona tudi za katoličane vsaj pod istimi pogoji, kateri veljajo danes za razdružitev zakonov nekatoličanov, ter dosledno odpraviti zadržek že sklenjenega zakona, tedaj dovoliti, da sme zakonec po pravilni razdružitvi prejšnjega zakona skleniti nov zakon.

Orest: Z zločinom dvojnimi se je pregrešila.

Erinije: Kak to? Objasni stvar sodnikom.

Orest: Moža ubila sebi, meni je očeta.

Erinije: Vzlic temu ti živiš, ko ona se je pokorila.

Orest: Zalezovala ti je nisi v življenju, in zakaj?

Erinije: Krvi ni iste bila kot umorjeni.

Orest: Jaz pa, kot praviš, naj krvi sem mater'ne?

Erinije: Ti okrvavljeni: ni te nosila mar pod svojim srcem? Kri drago hočeš zatajiti mater'no?

Erinije torej ne poznajo očetovskega in soprogevega prava, njim velja le materinstvo. Napram dejstvu, da je naročila Klitemnestra umor svojega moža, so docela malomarne, naspotno zahtevajo kazen morilecu svoje matere. Kajti Orest je storil s tem svojim grehom največji zločin, ki si ga je mogla misliti stara gentilska organizacija materinskega prava. Apolo zopet izjavlja, da je prigovarjal na ukaz najvišjega boga Cevza Orestu, naj maščuje svojega očeta nad materjo. Pred sodniki se zagovarja tako:

(Dalje prih.)

Najradikalnejša izprememba tiči v določbi razdružljivosti zakona pri katoličanih.

Da zakon nima samo namena telesnega združenja dveh spolno različnih oseb, o tem dandanes nepristranski premotrivalet človeškega življenja ne dvomi več. Individuum združuje v sebi telo in duh. Zakon naj bo popolna združitev dveh spolno različnih oseb; dve osebi se spajata v eno celoto, kar je le mogoče, če sta si osebi duševno sorodni in harmonični. Naravna posledica vsebine takega zakona je, da je in ima biti tak zakon nerazdružljiv, da je in ostane monogamističen. Kadar pa a priori ni podlage za tako trajno celoto med dvema spolno različnima osebama, takrat ti dve osebi tudi ne moreta skleniti ali združiti pravega zakona. Katoliško cerkveno pravo polaga na duševni moment — imenujmo ga ljubezen ali kakorkoli že! — premalo važnosti, ker pravi, da je zakon popolen šele tedaj, kadar je fizično matrimonium consumatum. Podlaga in pogoji za duševno harmonijo pa lahko tudi odpadejo, bodisi vsled krivde moža ali žene ali pa obeh. Tudi v tem slučaju preneha biti zakon pravi zakon. Večinoma pa manjka taka podlaga že a priori, dasi sta oba zakonca v dobri veri sklenila zakon, nadejaje se, da moreta skupno tvoriti harmonično duševno celoto. — Kjer se pokaže prej ali pozneje, da je taka celota izključena, je krivično, siliti dva človeka k skupnemu življenju in jima braniti, skleniti drugi zakon in si tako ustvariti srečno rodbinsko življenje. Taki zakoni so le navidezni zakoni in človeški, državni in naravni oziri ne dopuščajo, da bi bil ukleljen eden ali drugi ali oba zakonca brez svoje krivde — ako sama prostovoljno ne prenašata nesrečnega jarma ali sama ne najdeta izhoda iz zagate — še nadalje v spono navideznega zakona, ki jima ne prinaša sreče in od katerega nima človeška družba prav nobenega haska. Taki zakoni so resnično nemoralni in čisto banalen konkubinac. Nezakonski otroci, materijalni propad in še druge zle posledice slede taki tragikomediji, ki jo postava še nazivlja zakon.

Res je, da se z razdružljivostjo zakona poruši več zakonov in s tega stališča se branijo nasprotniki razdružljivosti zakonske nerazdružljivosti, češ da je v interesu družbe in države, da se sklenjeni zakoni ne razdružijo več. Popolnoma pa prezirajo nasprotniki dejstvo, da baš razdružitev takih navideznih zakonov omogočuje sklepanje novih, srečnih zakonov s strani sedaj prostih zakoncev, katerim je vcepila trpka izkušnja pač dokaj previdnosti pri izbiri novega zakonskega družeta.

(Konec prih.)

Vojaštvo strelja na kmete v Galiciji.

(387. seja poslanske zbornice.)

Volilna reforma je vzbudila tudi maloruske kmete v Galiciji k političnemu življenju. Nad tisoč zaupnih shodov so priredili v mesecih december, januar in februar, napovedali nad 800 javnih ljudskih shodov, od teh jih je vlada prepovedala 300! V enem samem kraju so priredili kmetje v enem dnevu 28 ljudskih shodov. Večino od teh je vlada prepovedala, ker ni imela dovolj uradniškega osebja na razpolago, da bi jih odposlala na napovedane shode kot svoje zastopnike! (Vlada namreč lahko pošlje na shode svoje zastopnike, ne pa da bi jih moralala; torej je bila to samo pretveza!)

Na dveh takih shodih je prišlo do krvavih spopadov med vojaštvom in kmeti. Mlad lajt-nant je ukazal streljati na bežeče kmetstvo ljudstvo, ne da bi izdal prej kak opomin. Trije kmetje so obležali mrtvi na mestu, vsi zadeti v hrbet, med njimi tudi neka kmetica, mati sedmerih otrok. Več oseb je ranjenih, a tudi ti so zadeti v hrbet!

Ta zadeva je prišla zdaj pred poslansko zbornico v obliki nujnega predloga maloruskega poslanca Romanczuka ter Breiterja in poljskega poslanca Daszynskega. Nujnost predlogov prvih dveh je bila sprejeta, Daszynskega je bila odklonjena. Prvi zahtevajo, da mora uvesti vlada najstrožjo preiskavo, slednji je zahteval, da je izvoliti 37 mož broječi odsek izmed poslan-

cev, in tem je predložiti vse zapiske in uspehe preiskave v izvirniku.

Iz govorov poslancev naj posnamemo le nekatere važnejše točke.

Ko so dobili vojaki od svojega oficirja ukaz, da morajo streljati na bežeče kmete, niso izpolnili vsi tega ukaza: trije sploh sprožiti niso hoteli, eden je streljal v nebo. Aretovanje, ki se je vršilo po tem, deloma celo po noči, je bilo brez vsake podlage, ljudi je zapirala žandarmerija kar na slepo, mnogo celo takih, ki sploh na nobenem shodu niso bili!

Da so mogoče v Galiciji take vnebovpijoče razmere, je kriva e. kr. vlada in njeni organi, pred vsem deželni namestnik grof Potocki; pod njim so postale splošne razmere slabše, kakor so bile kdaj prej.

Kako samovoljno postopajo uradniki pod njim, kaže sledeči slučaj: prepovedali so celo predavanja kakor: ustava na Kitajskem, zdravstvene razmere na Japonskem itd. Neki uradnik je pozval na odgovor kmeta, češ da se je pregrešil proti paragrafu 64. Kmet mu odgovori: Vi se motite, gospod, kajti ta postava sploh nima več paragrafov kakor 34. „Ta kanalija bere že postave“, se ujezi nad kmetom uradnik okrajni komisar! Podobnih slik bi navedli lahko še več.

Češka.

(Urednik Zarje umrl.) Lojsa Filip, urednik češkega lista Zař je umrl na sušici. Porojen leta 1875 se je učil najprej tiskarstva, pa se pričel baviti kmalu s pisateljevanjem, dokler ni postal urednik Zarje. Po mišljenju je bil socialni demokrat in eden najodličnejših pisateljev te organizacije na Češkem.

Dalmacija.

(List za občine.) V Dalmaciji nameravajo ustanoviti posebno strokovno glasilo za občine. Šibeniška Hrvatska Rieč piše: Pitanje (vprašanje) morao bi preuzeti grad (mesto) Split dogovorno s drugim načelnicima naših gradova, te ga uspešno rešiti, jer (ker) je od potrebe. Osim (razen) hrvatskih i srbskih občina, mora se pozvati za to i zadarska, jer ovim glasilom ima se braniti autonomija naših občina, koja je draga Hrvatima, kao i Srbima i Talijancima.

Bolgarija.

(K izložbi.) Ker bo druga jugoslovanska izložba v Zofiji, glavnem mestu Bolgarske, naj navedemo nekaj splošnih podatkov o tej deželi. — Prebivalstvo Bolgarije znaša po ljudskem štetju iz leta 1900 3.744.283, od teh jih je 2.888.000 Bolgarov, 530.000 Turkov, 34.000 židov, 67.000 Grkov, dalje Romuni, Rusi, cigani in Nemci. Po veri so trije milijoni pravoslavne, drugi so armenci, protestanti, mohamedani in židje. Vojaštva šteje 52.357 mož, v vojski 190.452. Leta 1903 je izvozila dežela za 25 milijonov kron več, kakor je znašal njeni uvoz, in sicer je prodala največ pšenice (333 milj. kg.), rži (30 milj. kg.), riža (60 milj. kg.) in koruze (120 milj. kg.) Izvozila je tudi mnogo ovsa, krompirja, volne, usnja, klavne živine, lesa, vina, rožnega olja (za 4 milijone kron). Največje mesto je Zófija, ki šteje 68 tisoč prebivalcev. Druga mesta: Plovdiv 43, Varna (luka) 35, Rušuk 33, Sliven 25, Šumla 23, Plevna 19, Razgrad 13, Silistria 12, Tirnova 11 tisoč. (Po štetju iz leta 1900.)

Makedonija.

(Reorganizacija žandarmerije.) Vele-vlasti so izročile Turčiji spomenico, v kateri zahtevajo preustrojitev orožništva v Makedoniji. Spomenica obsega štiri glavne točke: 1.) orožniki morajo dobiti dovoljenje, da posredujejo povsodi, brez ozira kdo je storilec in kakšna je pregreha; 2.) dobiti morajo čimprej puške repetirke in dobre samokrese; 3.) izdati je strogo, za vse veljavna odločbo, kdo sme nositi orožje javno; 4.) orožnikom je dati natisniti priročno knjižico, ki jo prejmejo vsi stražmojstri in ki bo obsegala ves red.

Nemčija.

(Dnevne plače poslancev.) V Nemčiji niso prejeli do zdaj državni poslanci nikakih diet t. j. dnevne plače. Avstrijski poslance

dobi n. pr. na dan 20 kron. Zdaj pride tudi v Nemčiji tak načrt na razpravo in kakor se je nadejati, dobi predlog večino zbornice zase.

(Nemški cesar po Sredozemskem morju.) Vesti, ki so krožile po časopisih, da se pripravlja cesar na novo potovanje po Sredozemskem morju, so se izkazale kot neosnovane.

Italija.

(Škof za ločitev cerkve od države.) Kremonski škof je izdal pastirsko pismo. V pismu se zavzema za ločitev cerkve od države v Franciji. Vsi ostali škofje v Lombardiji so silno razljučeni vsled tega nad svojim tovarišem, uradni vatikanski listi strogo prepovedujejo duhovnikom, da bi kdo čital imenovano škofovo pismo. Kakor poročajo, namerava papež kremonskega škofa vsled njegove prostomiselnosti odstaviti.

(Štrajk.) Delavci pri polaganju proge med Tlemanom in Lalla Marnio so vstopili v štrajk. Zahtevajo znižanje delavnega časa na deset ur na dan in povišanje plače.

Švica.

(Ljudstvu prva beseda.) V bernskem kantonu so zahtevali meščani, da se mora dati ljudstvu pravica, voliti vlado, in ne velikemu svetu, kakor je bilo do zdaj v navadi. Pri splošnem glasovanju je bil ta predlog sprejet s 37.968 glasovi proti 10.955. Prve volitve po ljudstvu se vrše v tem maju.

Francija.

(Proti vojaštvu.) Duh proti militarizmu na Francoskem se razširja vedno bolj. Celo med vojaki samimi — je to nagibanje že precej narastlo. Štiri delavce v vojni luki Tulón so zaprli, ker so našli pri njih spise, naperjene proti vojaštvu.

(Štrajk.) Nakladači v lionskih tovarnah za svilo so vstopili v štrajk. Zahtevajo boljšo plačo in zmanjšanje delavnih ur.

(Angleški kralj na obisku.) Angleški kralj Eduard se je pripeljal v Pariz, kjer je obiskal novega predsednika republike.

Španija.

(Konferenca v Algeciras.) Poročali smo zadnjič, da je prišlo na tem sestanku do ostrega konflikta med Nemčijo in Francijo zaradi maročanskega vprašanja, in je mogel imeti ta spor slabe posledice. Drugim vlastem pa se je posrečilo, poravnati sporne točke med Francijo in Nemčijo. Nemški cesar hoče to baje naznani svojim podanikom v posebnem manifestu.

Amerika.

(Oboroževanje.) Predsednik Združenih Držav je predlagal, da naj utrdi država razne pomorske kraje, zlasti pa ob prihodu v nekatere zalive. Stroški utrdb, katere naj dobi novi Panamski kanal, so proračunjeni na 250 milijonov kron.

Japonska.

(Dveletna vojaška služba.) Na Japonskem vpeljejo dveletno vojaško službo, pomnože armado za 33%, a vzlic temu bodo izdatki le za tri milijone jenov (1 jen = 2 K 50 h) višji. (Japonska armada šteje do zdaj 640.701 moža, od teh jih pripade na rezervo tretjino. Avstrijska armada šteje blizu milijona mož.)

Kitajska.

(Nemiri proti Evropejcem.) Iz Kitajskega so prihajale vznemirjajoče vesti, kakor da se je bati, da pride do splošne vstaje in klanja proti tujcem. Kakor že največkrat, je povzročil tudi ta strah posamezen slučaj, ki ga je zakrivil zopet — Evropejec. Kitajci so namreč po svoji naravi mnogo miroljubnejši od tujcev.

Štajersko.

Kdo je kriv? Domovina z dne 2. marca je pisala tako, in svojih trditev ni preklicala in jih tudi nihče drug ni ovrigel: Sedaj razumemo tudi, zakaj je nemška ljudska stranka, prvotno najhujša nasprotnica vsake volilne preosnove, tako naglo obrnila plašč, zakaj je tako hitro se sprizajnila z Gautschevim načrtom: Mi spodnještajerski in koroški Slovenci smo bili v njeno korist prodani. Danes konstatujemo —

četudi se bo morda od tega ali one strani zanikalo — konstatujemo in trdimo apodiktično, da smo bili prodani od slovenskih poslancev, ki se jim je šlo za strankarske koristi, prodani in oropani za naše pravice. Svojo trditev upamo dokazati vsak čas. Žalostno in sramotno je to, in se bo na povzročiteljih samih še težko maščevalo.

O novem podpredsedniku graškega sodišča Al. Walterju se govori, da se je vladi z njegovim imenovanjem zato tako mudilo, da more spraviti na Gleispachovo mesto trdega Nemca, češ, da itak zna podpredsednik slovensko. Walterjevo znanje slovenščine pa komaj dosega znanje zloglasnih „kurzovcev“. Walter je rodom Nemeec iz Stainza. Slovenščino lomi le toliko, koliko se je naučil kot avskultant v Celju, pristav v Konjicah in okrajni sodnik v Rogateu, a ravno v Rogateu se je pri vsaki priliki pokazal strupenega sovražnika Slovencev ter hotel kmete prisiliti, da zaradi njega morajo razumeti nemško. Avanziral je nenavadno hitro. Leta 1890. je postal sodni svetnik v Celovcu, leta 1897. podpredsednik okrož. sodišča v Ljubnem, leta 1901. nadsvetnik v Gradeu, l. 1905. predsednik dež. sodišča v Celovcu.

Velik vlom v Mariboru. Neznani tatovi so vlomili v stanovanje gospe Frančiške Scherbaum v Mariboru, ko je šla v cerkev za eno uro. Tatovi so pokradli denarja in raznih vrednostnih stvari v skupni vrednosti 4500 K. O tatovih ni sledu.

Železnico po Sulpski dolini so že začeli graditi od Lipnice.

Umril je v Šoštanju Jože Ravlen, klobučar. Slovenci zgube zavednega ter odličnega moža, obenem volilca v II. razredu.

Koroško.

Naš položaj in slovenska solidarnost.

Slovenski Korošci smo že opetovano tožili, da je našega nazadovanja mnogo kriva tudi mlačnost ostalih Slovencev za naše notranje politične razmere. Ko smo izgubili pred leti svojega zadnjega zastopnika v dunajski državni zbor, so pač storili nekateri slovenski časopisi kakor Jeremija ob jeruzalemskem zidu, ali kaj hujšega se ni zgodilo. Ostalo je pri žalostinkah, dela se ni nihče lotil. Ne dolgo za tem se je zgodil zopet zločin na našo narodnost s tem, da je dala vlada po orožnikih stikati, kdo je pisal nekaj vrstic v Mir, ki gotovim krogom slučajno niso bile ljube. Da bi hodili še kje drugje orožniki po hišah in ukazovali naročnikom kakega lista, da morajo pred sodišče vsled tega, ker pade na nje kot čitatelje lista že tudi sumnja, da so njegov sotrudnik, je goto unikum, ki se ni zgodil do zdaj še nikjer na svetu, ali vsaj v naši civilizirani Evropi ne. Nov atentat na naš jezik je znana prepoved o rabi slovenskega jezika pri sodiščih, s katero se bije pravici, zadržani nam v XIX. državnem členu, naravnost v obraz. V tistem času je šel naš tukajšnji odvetnik dr. Janko Brejc v Ljubljano na odvetniški shod s polnim upanjem, da se vrne nazaj z zagotovilom slovenskega odvetništva, da ga ne puste v boju proti našemu nemštvu na cedilu. Ker je bil dr. Brejc prej dolgo v Ljubljani in imel znanje zlasti s kranjskim odvetništvom, smo bili tudi mi prepričani, da mu pomore ves slovenski odvetniški zbor, da izvojuje nam koroškimi Slovencem končno zmago t. j. pravico. Ali dr. Brejc se je vrnil iz Ljubljane brez dejanske podpore svojih kolegov, in dr. Brejc je še danes — sam. Slovenski odvetniki, ki so iz večine tudi naši politični voditelji — ker jim dovoljuje samostojna služba prost nastop — se niso zavedali skupnosti in solidarnosti, ki jo je treba v takem slučaju, in zlasti še, kadar se gre za obrambo mejnih pokrajin. Mi koroški Slovenci smo padli tekom zadnjih desetih let od 297 na 283 od tisoč prebivalcev in nazadujemo tudi še danes.

Nov napad na našo narodnost je novi volilni načrt, ki ga je predložil poslancem baron Gauč. Koroška ima po štetju iz leta 1903 ravno 370.520 prebivalcev in ker je določenih na celo

deželo 10 poslancev, dobi torej vsakih 37.000 prebivalcev po enega zastopnika v državni zbor. Nas Slovencev, ki nas je glasom c. kr. uradne statistike vsaj najmanj 86.500, je postavila vlada enako 37.000 t. j. mi dobimo samo enega svojega političnega zastopnika. Tudi tedaj, če bi dobili vsaj dva poslanca, bi bilo okrog 12.000 Slovencev brez svojega zastopnika, ali to bi nam bilo končno že razumljivo, kajti v tako velikem okvirju, kakor je naša država, se kaj takega more prigoditi. Ali da je pri nas 50.000 Slovencev politično toliko kakor brezpravnih, je rahlo rečeno samovoljno in hotno preziranje slovenskih narodnih t. j. najpriprostejših človeških pravic.

Ker pa se je vlada pri svojem načrtu pogajala z raznimi poslanci, med katerimi so morali biti tudi Slovenci, je popolnoma jasno, da so znali slovenski poslanci že v naprej, kaj se pripravlja v ministrovem kabinetu za nas Korošce. Pri Slovencih odpade en zastopnik na 86.000 prebivalcev, pri Nemcih po en zastopnik na 25.000 prebivalcev. Z drugimi besedami: v pokrajinah visoke in spoštovane habsburške dinastije, kjer deli c. kr. vlada svoje ukaze prebivalstvu potom odgovornega ministrstva, ima 25.000 Nemcev isto politično vrednost in veljavo kakor 86.000 Slovencev, ali: 5 Nemcev je toliko vrednih kakor 17 Slovencev!

Za ta napad na slovensko narodnost na Koroškem so morali znati slovenski poslanci že prej, vendar si niso ničesar prizadevali, preprečiti to vladno nakano. Ali ne odgovarja zdravemu predsodku, da bi zahtevali rajši za Kranjsko enega poslanca manj, kakor da so pustili nas? Koroška je v narodnem in v vsakem drugem oziru mnogo bolj potrebna varstva kakor recimo sosednja Kranjska.

Iz ust nekega slovenskega poslanca smo čuli, da bi bilo na Koroškem zelo težko, prirediti volilne okraje tako, da bi dobili potem dvoje poslancev. Vsakogar mora ta izgovor osupniti. Ali naj je odvisno zastopstvo od slučajnih težkoč, ki jih morda stavlja volilna geometrija. Če je enkrat statistično dokazano, in nosita dokaz na vrhu dvoglavega avstrijskega orla, spodaj pa cesarski pečat v potrdilo, da nas je res vsaj najmanj 86.000, potem se mora znati tudi poiskati način, kako bi bilo sestaviti volišči.

Da je izdelan vladni načrt tako enostranski, da smo pri občni delitvi, ki naj se v Avstriji kmalu dejanski vrši, zopet krivično prikrajšani — tudi za to se imamo zahvaliti občudovanja vrednemu čutu solidarnosti, skupnosti in vseslovenstva, ki napolnuje slovenske politične kroge.

Zdaj pač pišejo nekateri časopisi, da se nam je zgodila krivica, morda se oglasi celo v zbornici kdo za nas, ali žalostna izkušnja nas uči, da bo ostalo tudi sedaj samo pri besedah. Taki ljudje pa so slabši, kakor kdor nam prizna svoje nasprotstvo javno. Spredaj nas gladijo, zagotavljajo nam svoje prijateljstvo, zadaj pa nam vzamejo kolikor morejo, da imajo potem več — zase. B.

Štrajk v rabeljski fari. V Rablju je umrl letos cerkovnik Matija Petrič, ki je bil obenem tudi rudniški nočni čuvaj. Zdaj pa noče nihče prevzeti njegovega mesta, in Rablje so brez cerkovnika.

Več življenja se obeta na Koroškem. Katoliško-politično in gospodarsko društvo namerava prirediti vsako leto socialne kurze, v katerih hoče seznaniti nadarjene mladeniče in može z najvažnejšimi dnevnimi vprašanji. Udeleženci se urijo tudi v govorništvu.

Mir z dne 1. marca, torej nekaj dni po zaznanju Gaučeve volilne reforme, je izšel črno obrobljen z nadpisom: Atentat na naš narodni obstoj. Opozarjamo svoje čitatelje tudi na naš današnji članek, ki smo ga morali žal zadnjič vsled pomanjkanja prostora odložiti.

Katoliško-politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem je priredilo v nedeljo dne 4. marca sledeče politične shode: Št. Jakob v Rožu, Škofiče, Brnea, Zahomec, Brda v Zilski dolini, Štebenj v Zilski dolini, Prevalje, Podljubelj, Radiše, Hodiše, Šmihel nad Pliberkom in Globasnica. Spored: Volilna reforma.

Primorsko.

Tržaško vprašanje.

Ni čuda, če ima Trst za seboj zgodovino, staro več od dva tisoč let. Kraj, ki leži ob mestu, kjer se je zajedlo Sredozemsko morje najgloblje v Evropo, je moral imeti svojo važnost tako v vojaškem kakor v trgovskem oziru. Že 128 let pred Kristom so si napravili stari Rimljani iz Trsta svojo vojaško kolonijo. In ko se je razsulo rimsko cesarstvo, je pomenjala vsakokratna usoda Trsta zgodovino vsega severoadrijskega primorja. In najhujše boje je imel v 13. in 14. stoletju. Na eni strani proti svojim lastnim škofom, ki so hoteli imeti mesto pod svojo oblastjo, na drugi strani proti brezštevilnim poskusom benečanske republike, ki si je hotela osvojiti nekdanje rimsko Tergeste. Konec teh bojev so storili Tržačani leta 1382, ko so se prostovoljno podvrgli Habsburžanom. Ali kakor niso imeli ti za mnogo največjih vprašanj na jugu nobenega zmisla, tako so zanemarjali tudi Trst. Šele v pričetku 18. stoletja je obrnil Habsburžan Karol VI. svojo pozornost na Adrijo, in pod Marijo Terezijo je narastlo prebivalstvo Trsta od 10 na 27 tisoč.

V letu 1833, ko je štel mesto toliko prebivalcev, kolikor jih ima danes Ljubljana (40.000), so ustanovili Avstrijski Lojd v Trstu, in 16. majnika 1837 je splula prva njegova ladja Nadvojvoda Ljudevit v Carigrad. Lojd je bila tako naša prva prometna družba za Trst in je poleg južne železnice ona prometna uprava, od katerih zavisi mesto tekom dveh poslednjih človeških dob. In ravno to je najbolj obžalovati: promet s Trstom je navezan na dve družbi, katerih uprava in zanemarjena blagajna ni znala in ni mogla izvesti nobenega resnega trgovskega programa. Odpomoč si sicer obljublja naši vladni krogi od nove železnice; koliko pa je na to računati, se nam pokaže prav kmalu. Korenito hočejo poseči vmes že zdaj, ko se je odločila vlada prenesti Lojdovo pomorsko upravo na suhe dunajske zelene mize. 563 km daleč od Trsta hoče reševati vlada tržaške zadeve. Misel samaobsebi originalna, a le v slabem pomenu besede. (Dalje prih.)

Poškodovan železniški most. V soboto je neki tovorni vlak z iskrami iz lokomotive užgal leseni del železnega mosta med postajama Draga in Boršt, vsled česar je bil most tako poškodovan, da so morali potniki v nedeljo prestopati. Zdaj je most že toliko popravljen, da ni več nevarnosti.

Italjanski svet v slovenske roke. Za 40.200 kron je kupil g. Goriup na javni dražbi zemljišče „La Cooperativa“, namenjeno za ladjedelnico pri Miljah poleg Trsta.

Ne spite na vozovih! Ko se je 50letna Marija Brezovšek s Kanalskega vračala iz Gorice te dni domov na nekem vozu, zaspala je na njem in padla tako nesrečno na tla, da so ji šla kolesa čez telo in jo vso zmečkala. V par trenutkih je bila nesrečnica mrtva.

Težko obložen voz je padel na Franca Blažka, ko je peljal iz gozda v Lokavec drva. Blažko je bil tako poškodovan, da je v šestih urah izdihnil.

Kranjsko.

Dr. Tavčar in njegova tožba proti nam. Slavnemu občinstvu uljudno naznanjamo, da nas je obvestila deželna sodnija v Ljubljani, da je umaknil dr. Ivan Tavčar, odgovorni urednik „Slovenskega Naroda“ itd., tožbo, ki jo je vložil proti našemu odgovornemu uredniku. O tem hočemo še govoriti. Ured.

K shodu zaupnikov narodno-napredne stranke dne 25. t. m. Ne vemo še vspehda temu shodu, niti ne vemo, kateri predmeti se bodo obravnavali. Menda vendar ne samo o volilni preosnovi, kakor je bil sporočil „Slov. Narod“. Gotovo pa je, da shod ne bode imel zaželjenega uspeha, ako nas bodo prireditelji presenečali s pripravljenimi referati in resolucijami. Vsaka debata je ali izključena ali se pa o tako važnih zadevah mora raztegniti na več dni. Smoter shodu ni, prikimati stavljenim predlogom. Treba je jasnega in iskrenega razgovora.

Zato svetujemo, naj poročila in predloge, ki jih hočejo postaviti, dadi tiskati ter jih porazdele vže nekaj dni pred shodom vsem zaupnikom. Le tem načinom bo mogoče, o njih debatovati in sklepati resnim preudarkom in popolnoma premišljeno.

Klerikalci snujejo telovadna društva. „Slov. Narod“ seve na to ne ve družega odgovora, kakor da jih imenuje po svoji navadi „osle“. To je alfa in omega njegove argumentacije. Mi ocenjujemo pomen uvedbe telovadbe med klerikalci s povsem družega stališča. Ako jo bodo gojili po načelih Tyrševih, potem je več kakor gotovo, da so ti ljudje izgubljeni za klerikalno stranko. Kajti toliko pozna tudi g. Podlesnik svobodoljubnega in svobodomiselnega osnovelega slovenskega Sokolstva, da je po njegovih naukih vsako vklepanje duha izključeno. Krepko in sveže telo naj napravlja prostor za osvobojenje človeškega duha, ki naj z njemu lastno silo stre oklepajoče ga okove. In ni jih za duha težjih verig, kakor jih kuje klerikalizem. — Ako pa telovadbe ne bodo gojili v sokolskem duhu, potem je vsako tako početje brezplodno delo. V tem pogledu imamo že izkustev. Takih delavcev se nam pač ni treba bati, čemu jih potem zmerjati z „osli“. Veritas.

Shod zaupnikov „liberalne stranke“ vršil se bo, kakor poroča „Slovenski Narod“, dne 25. t. m. Kakor stojimo na principijelnem stališču, da se veselimo, in da podpiramo vsako delo, prav tako nimamo bogve kakih upov v ta shod. Kar je najverjetnejše, je to, da ostane vse, kakor je bilo. Kajti avtoritet, dogmatikov in absolutistov — ne manjka v vrstah pristašev „Slovenskega Naroda“. In kdor to ve, in kdor nadalje ve, kako zelo visi politika na posameznih osebah, ne bo pričakoval korenitih izprememb, ki bi edino mogle združiti vse protireakcijske elemente slovenske v tako stranko. Dokler pa bo hotela „napredna stranka“ operirati s priznanimi lenobami ali neporabnimi, zastarelimi cokljami; dokler bo stal na čelu „izvrševalnega odbora“ — katerega NB. sploh ni — kak Bleiweis, ali podoben mu gospod — toliko časa tudi ni misliti, da se spremene razmere. In zato astronomi ne prorokujejo spomladi — ampak staro, 30 let staro zimo!

Ljubljanski Grad. Ljubljanski župan je izdelal obširen program o izpremembah, ki naj se izvrše na ljubljanskem Gradu. Nekdanja trdnjava in kaznilnica naj se preustroji v slovensko kulturno središče. Na Gradu naj se napravi slovenski narodnopisni muzej, vseslovenska knjižnica, obrtni muzej, umetniška galerija, združena z ateljejem, ki bi bil na razpolago slovenskim umetnikom, zvezdarna itd. Za obiskovalce teh zavodov bi bila na razpolago moderna restavracija. Da bi bil pa pristop na Grad o vsaki priliki in brez izgube časa mogoč, naj se napravi do vrha električna vzpenjača, kakršno dobimo tudi v Zagrebu, Odesi itd. O tem programu sklepa še občinski svet. Program je izvršljiv, in končni uspeh te akcije bi bilo največje kulturno delo, ki je je izvršil do zdaj delavni župan Ivan Hribar.

Hôtel Union v Ljubljani. Iz nemških ljubljanskih krogov se nam piše: Podjetniku, ki mu mora biti na tem, da si zagotovi svoj obstoj, je zaračunjena visoka najemščina. Če hoče zmagovati to, mora privabiti Nemce in tujce. Ako se hoče temu odpomoči, naj se mu zniža letna najemščina, kakor se je zgodilo to pri ljubljanskem Narodnem Domu in naj se nastavi ondi slovenskega gostilničarja. — K temu pristavljamo sledeče: Tudi če je gostilničar Neslovenec in skrbi za to, da so postreženi tako slovenski kakor nemški gostje, je vendar njegova dolžnost, da so postreženi slovenski gostje

tako, kakor se spodobi t. j. se jih ne žali s spakdranjem njih jezika po jedilnih listih etc. Dalje je dolžnost vsega osobja, da nagovarja vse goste (ki jih ne pozna kot Nemce) v slovenskem jeziku. Na Dunaju, kjer živi v sorazmerju toliko Čehov in Nemcev, kakor ima Ljubljana Nemcev in Slovencev, ne nagovarja osobje gostov nikdar drugače, kakor v nemščini, in obratno se mora vršiti to slovenski v ljubljanskem hôtelu Union.

Književnost.

Testament, narodna igra s petjem v štirih dejanjih. Po Janko Krsnikovem romanu spisal Janko Rozman. Pevske točke priredil Emil Adamič. Založil L. Schwentner v Ljubljani. Cena 1 K 50 v. Ocenio priobčimo v kratkem.

Glas Matice Hrvatske. Tako je naslov listu, ki ga je pričela izdajati Hrvatska Matica in ga smatra svojim organom. Glas izide dvakrat na mesec in stane za matične člane 3, za nečlane 4 K na leto. V 1. in 2. št., ki smo jo prejeli, nahajamo poleg več člankov (Umjetnost prema znanosti. Tko je književnik. Zakup krv. kazališta. „Mladi“ u hrvatskoj književnosti) poročila Matice same. Iz teh posnamemo, da je sprejela sklep naše Matice: Slov. M. izda na svoje stroške vsako leto med svojimi publikacijami po eno hrvatsko knjigo, ako izda Hrv. M. slično po eno slovensko knjigo. Kot tako izda Hrv. Matica antologijo slovenskih pesni. Glas polemizira tudi proti listom, ki so napadali Hrv. Matico. Hočemo še poročati.

6dlikovana
v Parizu s častnim križcem, diplomom in zlato medaljo.

Patentirana
v 30 državah.

Streha prihodnosti!

Cementna zarezna strešna opeka
iz portland-cementa in peska

Praktična! Lepa!

Trpežnejša in bolj lahka streha, kakor iz vsake druge vrste strešnih opek iz ilovice.

Edini izdelovatelj za Kranjsko:
Janko Traun
izdelovatelj cementnin na Glincah pri Ljubljani.

Zakonito zavarovano.
Vsako ponarejanje in ponatiskovanje kaznjivo.

Edino pravi je

Thierryjev balzam
le z zeleno znamko z nuno.

Staroslaven, neprekosljiv zoper motenje prebavljanja, krče v želodcu, koliko, prehlajenje (katar), prsne bolezni, influenco itd. itd.

Cena: 12 malih ali 6 dvojnatih steklenic ali 1 velika posebna steklenica s patent. zamaskom K 5.— franko. Thierryjevo centifolijsko mazilo splošno znano kot „non plus ultra“ za vse še tako zastarane rane, vnetja, poškodbe, ture in oteklina vseh vrst. — Cena: 2 lončka K 3'60 franko razpošilja le proti predplači ali povzetju 10

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogoški Slatini.
Brošuro s tisoči zahvalnih pisem zastoj in franko. Dobiva se skoro v vseh lekarnah in medic. drogerijah.

Češko posteljno perje po nizki ceni!

5 kilo: novo naskubljeno K 9'60, boljše vrste K 12.—, belo puhasto naskubljeno K 18.—, K 24.—, snežnobelo puhasto naskubljeno K 30.—, K 36.—. Razpošilja se franko po povzetju. 17

menja se ali vzame nazaj proti povrnjeni poštnini. 17

Benedikt Sachsel, Lobes 369. Pošta Plzen, Češko.

5 kron in več zaslužka na dan!

Iščejo se osebe obeh spolov, ki bi pletle na naših strojih. — Preprosto in hitro delo vse leto doma. — Ni treba znati ničesar. Oddaljenost ne škodi nič in blago prodamo mi. 7

Družba pletilnih strojev za domače delavce
Tom. H. Whittick & Co.
Praga, Petrské náměstí 7.— 254.

10.000 parov čevljev
4 pari čevljev samo gl. 2.—
V sled ugodnega nakupa velja možin se oddaje za nizko ceno 1 par čevljev za gospode, 1 par dame, črne ali rujave za vse vrste močno zbitimi podplati, nov. 1 par mod. čevljev za gospode, 1 par za dame z obsivom eleg. in lah. Vse 4 pare za gl. 2'60. Pri naročilu dostuje dolgost. Pošilja proti post. Razpošiljalnica obuval Kohane, Krakov. Kar ni prav, se zamenja.